

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Distinctio vigesimaseptima.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

pertinet q̄ ipsi sciāt q̄ nullo modo possunt damnationē euadere, nec ad beatitudinē peruenire, propter quod desipiant de ea) ergo in eis nō est spes quoad habitum. Hęc autem ratio nō cogit quin habitus spei possit inueniri in beatis, nec alia apparet ad presens, nisi q̄ videretur frustra manere cum nō possit exire in actū suum principalem vt statim patuit. In Christo autē nunquā fuit spes, & si fuisset frustra fuisset propter eandem rationem.

3 AD PRIMVM argumentum dicendum quōd certitudo spei potest deficere prout dictum est in corpore solutionis, & ideo ratione possibilis defectus comparatur secum timorem.

4 Ad secundum dicendum quōd licet homo non sit certus se esse in gratia, & ideo non habet de hoc certitudinem scientiā, experientia vel alterius cuiuscumq̄ certae cognitionis, habet tamen ex spe certitudinem inclinationis ad habendum vitam æternam quæ certitudo sufficit ad certitudinem quæ habetur per spem de vita æterna consequenda.

11. 1. d. 37. 4.

Sententia huius distinctionis. XXVII. in Generali & Speciali.

Q VVM autem Christus. Superius determinauit magister de Fide & Spe. Hic determinat de Charitate. Et diuiditur in duas. Primò determinat de charitate humana qua nos diligimus Deum. Secundò determinat de charitate qua Deus diligit nos di. 32. Præmissis adiciendum. Prima in quatuor. Primò determinat de habitu charitatis. Secundò de numero diligendorum ex charitate dist. 23. Hic potest quæri. Tertiò de ordine diligendi di. 29. ibi, post prædicta de ordine. Quarto de charitatis duratione ibi, illud quoque non est præmittendum. Prima est principalis lectionis. Et diuiditur in tres. Primò continuat se ad præcedentia. Secundò prosequitur suā intentionē ibi, charitas est dilectio. Tertiò continuat se ad sequentia ibi, sed quia hac dilectione. Hęc est diuisio &c.

1 IN Speciali sic procedit. Et primò proponit q̄ licet Christus fidem & spem nō habuerit, tamen inquantū homo tantam habuit charitatem q̄ maior esse non potest, quia pro nobis animā suā posuit, & ad diligendum nos inuicem nobis exemplum dedit. Deinde de charitate, de modo, de ordine diligendi Deum, & proximi proponit esse inquirendum. Postea diffinit charitatē dicens. Quod charitas est dilectio qua deus diligit nos, & proximus propter deum diligitur, & sic cōtinet duo mandata. Primum est diligere Deum, deinde proximum in quibus duobus præceptis tota lex pendet & Propheta. Postea quærit utrū eadem sit dilectio qua diligimus Deum & proximum, an diuersa. Et respondet q̄ eadem est dilectio, sed distinguitur quoad hoc, quia Deum diligimus propter se, proximum autem propter Deum, & hoc auctoritate Aug. confirmat, subdit autem q̄ quāuis sit vna dilectio Dei & proximi differt tamen propter duo dilecta. I. propter Deum & proximi, propter quod sunt duo mandata, quia quāuis sit dilectio vna, tamen diligere præcipiuntur, vel dicitur gemina propter duos motus qui in mente geruntur ad Deum & proximum diligendum. Postea ponit modum dilectionis qua diligimus Deum: propter se, proximum autem propter Deum, hic autem modus dilectionis tangitur cum dicitur, Diliges proximum tuum sicut teipsum, id est, propter quem teipsum diligis, proximum diligere debes, quod confirmat auctoritate Aug. Postea ostendit modum diligendi Deum, quia ex toto corde, id est, intellectu, ex tota anima, i. voluntate, ex tota mente, id est, memoria, vt omnē cogitatum, vitam, & omnem in intellectu in eum referas à quo omnia prædicta habes.

Postea dicit q̄ ille modus dilectionis Dei non potest impleri in via ex toto, sed ex parte, quia imperfectè diligimus, quod probat per hoc quod caro hic semper est rebelis spiritui quæ impedit à perfecta dilectione, sed in patria vbi tollitur imperfectum, diligemus perfectè. Postea quærit quare datur hoc præceptum de dilectione Dei cum in via impleri non possit, & respondet q̄ nullus scit rectè currere nisi sciat quo est curvandum, similiter nec Deus diligi sciretur nisi per aliquod præceptum ostenderetur, & quāuis hoc præceptum in via totaliter nō impleatur, tamen impletur ex parte, quia secundum perfectionem cognitionis via nō comprehensionis. Postea dicit prædicta

duo præcepta charitatis sic esse connexa q̄ vnum eorum pro vtroq̄ ponitur, nec immerito, quia nec Deus sine proximo, nec proximus sine Deo diligi potest, & qui Deum diligit nō contemnit proximi quem Deus diligit, nec in eo diligit nisi Deū quod multis exemplis confirmat. Vltimo continuat se ad dicenda, dicens inquirendum esse post quæ ex charitate diligenda sunt. Et in hoc terminatur &c.

QVÆSTIO PRIMA.

Verum amor prout est passio appetitus sit principalis passio.

CIRCA distinctionē istam quæritur primò, vtrum amor prout est passio appetitus sit principalis passio. Et arguitur quod non, secundū Aug. 2. q. nemo est qui nō magis dolorē fugiat q̄ appetat voluptatem, ex quo sic arguitur, principalis fugitur malum q̄ appetatur bonū, sed si ga mali est per odiū, appetitus autē boni est per amorem, ergo odium est principalior passio quā amor.

2 Itē denominatio sit à principaliori, sed appetitus tū irascibilis q̄ concupiscibilis denominatur ab ira & concupiscentia, ergo sunt principaliores passiones quā amor.

3 Item quod vincitur ab alio est minus potēs & minus principale, sed amor vincitur ab ira, quia ira odium generat, ergo ira est principalior passio quā amor.

4 IN CONTRARIVM est, quia amor cōparatur igni & morti, Cant. 8. sed nulla passio est vehementior quā ab istis, ergo &c.

5 Item Aug. dicit q̄ omnis affectio ex amore est.

6 RESPONSI O. Quāuis amor prout est passio propriè pertineat ad appetitum sensitiuū, tamen nomen amoris absolute inuenimus pertinere ad appetitum intellectiuū & sic amor est quædā affectio magis q̄ passio. Et quia ois passio est affectio & nō e conuerso, ideo loquendo de amore cōmuniter prout dicit affectio pertinetatem tam ad appetitū sensitiuū q̄ ad intellectiuū. Dicendum est ad quæstionē q̄ aliqua passio vel affectio potest dici principalior dupliciter, aut quia prior, aut quia cōpletio. Si primo modo sic amor potest cōparari ad passiones vel affectiones quæ sunt respectu mali vt odiū, ira, timor & huiusmodi, vel ad passiones quæ sunt respectu boni, vt desiderium & delectatio. Si comparatur ad passiones quæ sunt respectu mali sic amor est principalior affectio, quia prior & efficacior. Quod sit prior patet primo, quia sicut se habet habitus & priuatio, affirmatio & negatio ad cognitionē, sic se habet bonū & malum ad appetitum, sed habitus & affirmatio prius natura cognoscuntur q̄ priuatio & negatio, priuatio enim nō cognoscitur nisi per habitum, nec negatio nisi per affirmationē, ergo similiter actus appetitus prius cadit super bonū q̄ super malum quod est priuatio boni. Secūdo, quia in illud prius mouetur appetitus cuius formalis ratio includitur per se in ratione finis q̄ in illud cuius ratio nullo modo includitur in ratione finis, sed ratio boni per se includitur in ratione finis, ratio autē mali nequāq̄, ergo prius naturaliter mouetur appetitus in bonū q̄ in malum. Minor de se patet, sed maior probatur, quia finis est prior in intentione quæ est actus appetitus, & ideo illud q̄ per se includitur in ratione finis per prius se habet ad appetitū, sic igitur patet, q̄ cōparando amorē ad affectiones quæ sunt respectu mali, amor est principalior affectio, quia prior, & nō solum sic, sed quia efficacior, cum enim malum nō agat nisi virtute boni secundū Dion. bonum autē agat secundum se, idcirco efficacius bonū mouet appetitum q̄ malum ipsi oppositum, quia enim quæritur bonum ideo refutatur vel fugitur oppositū malum, si autem amor cōparetur ad alias affectiones quæ sunt respectu boni vt sunt desiderium & delectatio.

7 Sic de ordine amoris ad desiderium & delectationē est duplex modus dicendi. Vnus est q̄ amor nō præcedit desiderium & delectationem secundum rem, sed solum secundū rationē, quia desiderium & delectatio nō distinguuntur ab amore nisi sicut inferiora à suo superiori, quia vna ne desiderium vel delectatio est quidā amor, & nullus est amor in re qui non sit desiderium vel delectatio. & hoc

probat dupliciter. Primo sicut se habet appetitus naturalis consequens totam naturalem ad actum sibi convenientem, sic appetitus sequens cognitionem se habet ad actum sibi proportionatum & convenientem, sed appetitus naturalis puta grauitas solum habet duplicem actum scilicet moueri ad locum non habitum & quiescere in loco habito, ergo similiter appetitus sequens cognitionem non habet nisi duplicem actum. scilicet moueri in bonum non habitum, & quiescere in bono habito, sed primum pertinet ad desiderium, secundum ad delectationem, ergo praeter hoc appetitus sequens cognitionem non habet aliquem alium actum. Secundo sic, omnis amor vel est boni habitum vel non habitum, si habitum est delectatio, si non habitum est desiderium: ergo non est alius actus praeter delectationem & desiderium. Pro hac opinione videtur esse Aug. 14. de ciuitate dei, ubi dicitur quod amor in hiis habere quod amatur cupiditas est, illud autem habens eorum fruens letitia est.

2. Alius modus dicendi est quod amor est actus distinctus a delectatione & desiderio & est prior utroque. Quod probatur, voluntas fertur per amorem in bonum per cognitionem, sed bonum potest cognosci dato quod non cognoscatur ut habitum vel non habitum sicut superius & commune potest cognosci sine quolibet inferiori, ergo bonum sic cognitum potest a voluntate amari, sed talis amor non potest esse desiderium quod est de bono ut non habito, nec delectatio quae est de bono habito, ergo amor est actus distinctus a desiderio & delectatione. Est etiam prior, prius enim afficitur voluntas ad bonum & ei concipitur in eo, deinde tendit in ipsum per desiderium si non sit habitum, vltimum vero quiescit per delectationem in bono habito, & secundum hanc viam adhuc amor est principalior affectio inter affectiones quae sunt respectu boni, quia prior. Alio modo dicitur aliqua passio vel affectio principalior, quia completior, & sic amor non est principalis passio, sed tria quatuor. scilicet gaudium, tristitia, spes, & timor, cuius ratio est quia completum & principalitas passionis consistit in duobus. Vnum est ex parte obiecti. scilicet ut sit motus appetitus tendentis in obiectum secundum rationem & aptitudinem obiecti, ut scilicet bonum prosequatur, & fugiatur malum.

Secundum est ex parte ipsius passionis, ut scilicet motus ille sit perfectus quantum est possibile secundum genus suum, & secundum hoc inueniuntur duae principales passionis in appetitu concupiscibilis. scilicet gaudium, vel delectatio & tristitia, in istis enim duabus completur finaliter & terminatur omnis motus concupiscibilis, & secundum convenientiam obiecti, nam in delectatione de bono habito terminatur omnis motus concupiscibilis respectu boni & secundum convenientiam ad obiectum, in tristitia vero quae est de malo habito quod repellit non potest, terminatur omnis motus concupiscibilis respectu mali & secundum convenientiam obiecti, quia sicut conuenit bono ut appetatur, & in eo quiescat, sic malo conuenit ut fugiatur, & si non possit quod displiceat, & hoc fit per tristitiam sicut primum per delectationem, & sic delectatio vel gaudium & tristitia sunt principales & completiuus passionis appetitus concupiscibilis, spes vero & timor sunt principales passionis appetitus irascibilis, non simpliciter, sed quantum est possibile in illo genere, quia motus irascibilis in quantum huiusmodi non terminatur in obiectum praesens, quia obiectum irascibilis est bonum arduum quod habet difficultatem ad assequendum, bonum autem praesens & habitum talem difficultatem non habet propter quod ad obiectum praesens non terminatur motus irascibilis tanquam ad terminum proprium sui generis, sed proficitur in certitudine inclinationis ad suum obiectum, hanc autem certitudinem respectu boni habet spes & secundum convenientiam obiecti, quia de natura boni est (si non sit habitum) ut expectetur, similiter talem certitudinem habet timor respectu mali, & secundum convenientiam eius, quia de natura mali est, ut fugiatur, & ideo consuevit numerus & sufficientia istarum passionum principalium sumi secundum differentiam boni & mali praesentis & futuri, quia delectatio est de bono praesenti in quo finaliter quiescitur. Tristitia vero de malo praesenti cui remurmuratur. Spes vero de bono futuro in quod reditur. Timor vero de malo futuro a quo fugitur, & quia amor non dicitur de se motus appetitus vel quiete secundum complementum & terminum motus praedictis, ideo non ponitur principalis passio vel affectio

10. Ad rationes in oppositis dicendum est ad primam quod magis appetitur bonum quam fugiatur malum illi oppositum, & plus appetit vniuersum quam voluptatem quam fugiat tristitiam illi voluptati oppositam, nullus enim fugit malum vel tristitiam nisi quia appetit bonum & delectationem oppositam, & ita fuga mali & tristitiae oritur ex amore boni, seu delectationis, nihil tamen prohibet quod aliquis dolor plus fugiatur quam delectatio appetatur in quantum dolor ille priuat maius bonum quam sit delectatio, sicut dolor qui consistit in diuisione corporis priuat vitam vel tendit ad priuationem vitae quae est maius bonum quam sit delectatio venerea, vel quaecumque alia delectatio corporalis naturae superaddita, & sic loquitur Aug. quod nemo est qui non magis fugiat dolorem corruptiuum quam appetat voluptatem superadditam naturae corruptiuum quam plus diligitur & appetitur quam dolor corruptiuus eius fugiatur, & hoc est verum vniuersaliter in delectatione & dolore sibi directe oppositis.

11. Ad secundum dicendum quod concupiscentia & ira non sunt principales passionis, quia concupiscentia vel desiderium cum pertinet ad appetitum concupiscibilem & sic de futuro non est completa passio, quia motus concupiscibilis terminatur in bono praesenti, ira vero non habet motum in malum secundum convenientiam mali, quia habet motum in ipsum non quidem ut fugiendum quod est secundum convenientiam mali, sed in ipsum aggressiendum, nec obstat quod appetitus concupiscibilis & irascibilis denominatur a concupiscentia & ira, quia denominationes non semper sunt a principaliori, sed quandoque ab euidentiore, quia concupiscentia inter omnes passionis appetitus concupiscibilis euidentiore est & magis sensibilibus, quia est de futuro & non de habito, & secundum Aug. 10. de Trin. amor magis sentitur tum cum prodit indigentia, ideo ab ipso tanquam ab euidentiore & magis sensibili denominatur potentia concupiscibilis, per eandem rationem denominatur irascibilis ab ira, quia est vltimum in passionibus eius & ideo est euidentiore maxime quia crebrius prodit in exteriorem actum.

12. Ad tertium dicendum quod amor non vincitur ab ira in virtute propria, sed in virtute alterius boni quod plus amatur, sicut corrumpitur amor quae aliquis habet ad alium ex hoc quod in alio perpenditur aliquid quod est contrarium bono proprio & amoris quae habet aliquis ad seipsum, & quia maior est amor hominis ad seipsum quam ad alium, quia amabilia quae sunt ad alterum veniunt ex his quae sunt hominis ad seipsum, ideo per iram corrumpitur amor ad alterum, quia est contrarius amoris hominis ad seipsum.

QUESTIO SECUNDA.

Vtrum amor Dei habeat modum.

Thom. 2. 2. q. 27. ar. 6.

Secundo quaeritur, de amore prout pertinet ad charitatem, vtrum dilectio, vel amor dei habeat modum. Et arguitur quod sic, primo per Aug. qui dicit de his tribus quae sunt modus, species, & ordo, quia ubi haec magna sunt, magnum bonum est, ubi parua paruum, ubi nulla nullum, sed constat quod dilectio est magnum bonum, ergo haec tria sunt in dilectione dei, ergo habet modum.

2. Item habitus appetitus modificatur in actu suo per habitum intellectus, sicut virtutes morales modificantur per prudentiam, sed si haec quae perficit intellectum in actu suo habet modum secundum illud Rom. 12. non plus sapere quam oportet sapere, ergo fortiori ratione charitas habet modum in actu suo.

3. IN CONTRARIUM est quod dicit beatus Bern. in lib. de diligendo deum, causa diligendi deum Deus est, modus autem sine modo diligere.

4. RESPONSIO. Dicendum quod in dilectione dei & in actu cuiuscumque virtutis potest accipi triplex modus. scilicet secundum limitationem essentiae, & secundum determinationem circumstantiae, & secundum proportionem modum ad suum per se ipsum & diminutum, si primo modo sic dicitur est, quod dilectio dei habeat modum, cuius ratio est, quia omne illud quod est in certo genere, & in certa specie habet modum secundum limitationem essentiae, sed dilectio dei est in certo genere & in certa specie, ergo habet modum secundum limitationem essentiae. Si autem loquamur de modo quo ad determinationem circumstantiae sic adhuc dilectio dei habeat modum. Quod patet, quia sicut se habet malitia ad actum

ad actum vitiosum, sic se habet bonitas ad actum virtuosum, sed malitia consistit in actu vitioso propter defectum debita & determinata circumstantia, ergo similiter bonitas consistit in omni actu virtuosum propter presentiam vel informationem actus secundum debitas circumstantias. Si autem accipiatur modus secundum proportionem medii ad superfluum & diminutum, sic dilectio dei non habet modum. Quod patet dupliciter. Primum sic, ubi cum inuenitur talis modus ibi possibile est vitari actu per excessum: sed dilectio Dei non potest vitari per excessum per se loquendo, non enim potest Deus nimis amari, ergo dilectio Dei non habet talem modum. Secundo quia actus charitatis sequitur actum fidei, sed in actu fidei quo credimus in deum non est inuenire modum secundum proportionem medii ad superfluum & diminutum, nullus enim potest nimis credere in Deum, vel nimis inniti diuinam veritatem, ergo similiter in actu diligendi Deum non est inuenire talem modum.

5 Ad primum arguitur, patet responsio, quia procedit de modo qui est secundum limitationem essentia: qui modus est in dilectione Dei, & etiam modus secundum determinationem circumstantia: que est diligere deum ex toto corde &c. quamuis non sit ibi modus tertio modo dictus.

6 Ad secundum dicendum quod simile modificationem habet actus charitatis sicut actus fidei, quia uterque habet duas primas modificationes & neuter tertia saltem respectu principalis obiecti quod est Deus quamuis fides respectu obiectorum secundario cum possit habere superfluum & diminutum & medium, potest enim aliquis plus credere quam oportet, & minus quam oportet, & secundum quod oportet, & sic est in actu charitatis non quidem respectu Dei, sed respectu aliorum potest enim aliquis diligere propter Deum minus quam oportet ut si diligit propter Deum tantum amicos, & magis quam oportet ut si malos in malitiis suis, sic enim diligendi sunt homines ut non diligantur eorum errores secundum Aug. & quantum oportet ut cum diligitur Deus & omne bonum propter ipsum ut ad Deum ordinatur.

QVÆSTIO TERTIA.

Vtrum modus diligendi Deum possit in via impleri.

Tho. 22. q. 27. ar. 4. c. 5.

Tertio queritur, vtrum modus diligendi deum possit in via impleri. Et arguitur quod non, quia modus diligendi deum est ut totaliter diligatur secundum illud, Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo &c. Sed non potest in via totaliter diligi, igitur &c. Minor probatur, quia dilectio presupponit cognitionem, sed non potest in via totaliter cognosci, ergo nec totaliter diligi.

2 Item ille non potest totaliter Deum diligere qui non potest totaliter omne peccatum vitare, sed nullus in via potest totaliter omne peccatum vitare secundum illud. 1. Io. 1. Si dixerimus, quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, ergo nullus in via potest totaliter Deum diligere, sed ille est modus diligendi Deum, ergo &c.

3 IN CONTRARIUM arguitur, quia actus charitatis est magis necessarius in via quam actus aliarum virtutum, secundum illud. 1. Cor. 13. Si charitatem non habuerit nihil mihi prodest, sed actus aliarum virtutum possunt in via impleri, ergo & actus charitatis quo iubemur diligere Deum.

4 Item omnis lex ligat, sed nullus potest ligari ad illud quod est sibi impossibile, ergo nullum præceptum legis potest esse de impossibili, præcipitur autem nobis modus diligendi Deum, igitur &c.

5 RESPONSIO. Circa questionem istam videntur duo. Primum est quis sit ille modus quo iubemur diligere deum & qualiter est intelligendus. Secundum erit an possit in via totaliter adimpleri.

6 Quantum ad primum est intelligendum quod in modo quo iubemur Deum diligere, quatuor includuntur secundum quod patet ex variis locis scripture, scilicet quod diligamus Deum ex toto corde, & ex tota anima, & ex tota mente, & ex tota virtute que est id est fortitudini, vnde in alio loco dicitur & ex fortitudine tua, & alibi ex omnibus viribus tuis quod est idem, & hæc quatuor insinuatur Mar. 10. & Luc. 10. quamuis in aliis locis scripture aliqua horum

omittatur, hoc enim est quia illud omissum ex aliis intelligitur. Ratio autem horum quatuor hinc accipienda est ad præsens, quia dilectio de qua agimus actus est voluntatis, que hic significatur per cor. Nam sicut cor vt dicitur membrum materiale est principium omnium corporaliu motuum, ita voluntas quantum ad intentionem finis ultimi qui est obiectum charitatis est principium omnium actuum quarumcumque potentiariu que mouentur a voluntate. Hæc autem sunt tres. scilicet intellectus que significatur per mentem, vis appetitiua interior que significatur per animam, vnde secundum eam dicitur agere vitam animalem, & vis executiua exterior que significatur per fortitudinem seu virtutem, seu vires. Præcipitur ergo nobis vt tota nostra intentio feratur in Deum quod est ex toto corde diligere, & quod intellectus noster totaliter subdatur Deo quod est ex tota mente, & appetitus inferior reguletur secundum deum quod est ex tota anima, & quod actus noster exterior ordinetur ad Deum quod est ex tota fortitudine, id est, virtute vel viribus deum diligere. Aliæ autem expositiones ponuntur ab aliquibus doctoribus, sed ista videtur magis propria. Et sic patet primum.

7 Quantum ad secundum aduertendum est quod sicut dicitur. 3. Phys. totum & perfectum idem sunt, & ideo totaliter diligere & perfecte diligere, sicut ergo duplex est perfectio, ita duplex totalitas, dicitur enim perfectum aliquid vno modo, quia nihil deest ei eorum que natum est habere, alio modo dicitur perfectum cui nihil deest eorum que debet habere secundum statum. Prima ergo perfectio natura humanae solum est in gloria quando natura habebit omnem perfectionem quam nata est habere, sed secunda perfectio fuit in statu innocentia: quando natura habuit quicquid habere debuit secundum statum illum, & forte plus, quia habuit iustitiam originalem gratuito natura superadditam. Ab utraque autem perfectione deficit perfectio quam potest secundum cursum communem habere natura humana in statu nature corrupte, quia non potest totaliter vitare quin incidat in aliquem defectum rationis saltem in aliquo peccatum veniale.

8 Secundum hoc ergo in dilectione dei potest attendi duplex perfectio & totalitas. Vna quando nihil deerit de his que homo potest expendere in amorem Dei quin totum semper & in actu in dilectione dei ponat, & hæc perfectio seu totalitas non ponitur nobis sub præcepto pro statu vite, quia nobis non est possibilis, status enim vite non copatur continuationem in actu, sed implebitur in patria quando semper beati videbunt deum, & diliget ipsum, & omnia in eius dilectionem referent vt in fine. Alia est totalitas vel perfectio secundum quam homo nihil subtrahit de his que debet ponere in dilectione dei, & hæc perfectio seu totalitas non excludit interruptionem actus, nec amorem cuiuscumque alterius a deo etiam si actu in deum non ordinetur dum non tamen sit contrarium vel repugnans charitati sicut est peccatum veniale, & hæc totalitas præcipitur nobis vt nunc implenda, & constat quod impleri potest, quia homo diligit deum totaliter ex toto corde &c. quicquid vitat omne peccatum mortale quod solum est charitati contrarium, sed quilibet homo hoc potest pro statu vite facere, ergo &c.

9 Ad primum arguitur, dicendum quod Deus potest in via amari totaliter, nisi quod distinguendum est de totalitate dilectionis, hoc enim potest sumi vel ex parte rei dilectæ & sic totaliter diligitur res illa cuius nihil est quod non diligitur, & sic est nihil sit in deo quod non possit ab homine diligi, Deus potest hoc modo totaliter amari & in via, & in patria, sed perfectius in patria sicut & perfectius cognoscitur, & sicut dictum est de amore sic intelligendum est de cognitione. Alio modo potest sumi hic totalitas ex parte diligētis & sic potest Deus totaliter diligi & diligitur ab his qui sunt in patria qui nihil de potestate sua subtrahit quin totum ponant in dilectione dei semper & secundum actum in via vero non sic potest diligi, sed solum secundum habitum modo quo est expositum quod solum cadit pronunc sub præcepto. Alio modo potest sumi talis totalitas ex relatione dilectiōis ad diligibile, & sic totaliter diligitur illud cuius bonitati æquatur quantitas dilectionis, & sic Deus non potest diligi ab alio quam a seipso.

10 Ad secundum dicendum quod illud argumentum bene probat quod deus non potest in via diligi totaliter vel perfecte

Magistri Durandi de Sancto Porciano

esse prout totalitas vel perfectio excludit oem defectum sed illud vt dictum est no cadit sub precepto, potest tamen totaliter diligi totalitate excludente omne repugnans & contrarium, & hoc sufficit ad impletionem precepti.

Sententia huius distinctionis. XXVIII. in Generali & Speciali.

HIC potest queri. Superius Magister determinauit de Charitate secundum se, hic determinat de numero diligendorum. Et diuiditur in tres. Quia primo ostendit ad quos se extendit preceptum charitatis quoad homines. Secundum quoad angelos tibi, oritur autem hic de angelis quaestio. Tertio ex dictis elicit quandam distinctionem ibi, hic notandum est. Prima in duas. Primo determinat veritate. Secundo respondet cuida dubitationi ibi hic videtur Aug. Hae est sententia in generali.

1 IN Speciali sic procedit, & querit vtrum alio modo dato dilectionis proximi precipiamur diligere nos totos & totum proximum quantum ad animam & corpus, & dicit q sic, nam secundum Aug. de doctrina Christiana quatuor ex charitate sunt diligenda vni est supra nos scilicet Deus, aliud quod nos sumus. Tertium est q est iuxta nos, scilicet proximus. Quartum est quod est infra nos scilicet corpus proprium. De nobis & corpore nostro no oportuit dare mandatu, quia ad hoc naturaliter inclinamur. Tunc super hoc mouet dubitatione, quia secundum praedicta no tenemur ex precepto diligere nos & corpus nostrum si nullum est preceptu de hoc datum quod bene contradiceret primo dicto scilicet q sunt quatuor ex charitate diligenda. Respondet q nos ipsos & corpus nostra tenemur ex precepto diligere, sed no oportuit de hoc speciale preceptum dari, quia sufficienter intelligitur in precepto de dilectione proximi, cum dicitur diliges proximu tuum sicut te ipsum, & hoc declarat in litera. Postea querit vtrum mandatum de dilectione proximi se extendat ad angelos, & respondet quod sic, quod probat per parabolam de sauciatu Luc. 10. vbi dicitur quis tibi videtur esse proximus illi qui incidit in latrones. Et subditur qui fecit misericordiam in illum. Cum enim angeli nobis exhibeant multa beneficia, patet quod ipsi sub nomine proximi includuntur. Et etiam Christus secundum quod homo est, (Quia in quantum Deus, est supra nos & proximum) diligendus est. Vltimo ponit quandam distinctionem de proximo vt patet in litera.

QUESTIO PRIMA.

Vtrum omnia ex charitate sint diligenda.

Thom. 2. 2. q. 25.

CIRCA distinctionem istam primo queritur vtrum omnia ex charitate sint diligenda. Et videtur quod sic, quia per charitate conformamur dilectioni dei. Sed Deus diligit omnia quae sunt, vt habetur Sap. 11. ergo nos debemus ex charitate omnia diligere.

2. Itē charitas correspondet fidei, sed per fidē cognoscimus oia, vel cognoscere possumus prout omnia possunt haberi per reuelationē diuinā cui fides innitur, ergo videtur quod per charitatem diligenda sunt omnia.

3. IN CONTRARIUM est quod dicit Aug. in littera q illa solū sunt ex charitate diligēda quae nobis con societate quadā referuntur in deū, sed non omnia sunt talia, sed solum creaturę rationales, ergo &c.

4. RESPONSI O. Videnda sunt duo. Primum est quod non omnia sunt ex charitate diligenda, sed solum Deus & creaturę rationales. Secundum est q non omnes creaturę rationales sunt ex charitate diligēda, quia non damnati, siue angeli siue homines.

Bo. 2. q. 25.

5. Quantum ad primum aduertendum est q licet proprium sit charitatis ponere in actu amoris rationē meriti nihilominus tamen ipse actus diligēdi deum magis respicit amorem amicitiae q amorem concupiscentie, nec est intelligendum istos amores esse duos actus, sed vnicum qui dupliciter nominatur secundum duplex obiectū. Cū enim amare sit velle bonum alicui, iste actus respectu illius cui bonū volumus propter se dicitur amor amicitiae, bonum autem quod ei volumus dicitur amari amore concupiscentiae. Et quia perfectior est amor quo quis amatur propter se quam ille quo quis amatur propter aliud, ideo charitas

quae summa perfectio est in actu diligendi magis respicit amorem amicitiae q concupiscentiae, imo illum no respicit nisi quia ad alium ordinatur.

6. Ex hoc potest dupliciter argui ad probandum propositum. Primo sic, ad illum no habetur proprie charitas ad quē non potest haberi amor amicitiae, sed ad irracionales creaturas no potest haberi proprie amor amicitiae, ergo nec charitas. Minor patet, quia proprie no habetur amor amicitiae nisi ad illum cui volumus bonum propter se. Creaturis autem irrationalibus nihil tale volumus, sed totū ad nos referimus, non enim volo bonū esse vinū propter vinū, sed propter me, vel propter amicū. Et sic est de omnib. aliis quia nos sumus quodammodo fines omnium vt dicitur. 2. Phys. ergo &c. Secūdo patet idē & ex eadem radice sic, Amor amicitie attenditur secundum aliquā communicationem in vita, sed nulla creatura irrationalis habet nobiscū cōmunicare proprie in vita, quia talis cōmunicatio cōsistit in cōmunicatione operū vitę. Creaturę autem irracionales proprie no agūt, sed magis agūt, ergo ad ipsas proprie no est amor amicitie, quare nec charitas. Amor tamē talis includit in amore charitatis in quantum ex charitate aliquē diligimus cui talia volumus siue sint spūalia bona vt virtutes, siue corporalia vt res exteriores.

Thom. 2.

7. Secundum patet. f. q ad damnatos homines vel angelos no habetur proprie charitas. Primo quia charitas fundatur super cōmunicationē vitę beatę habet vel possibilibus haberi. Sed damnati siue hoies, siue angeli no possunt nobiscū in illa vita cōmunicare, ergo non sunt ex charitate diligēdi. Secūdo, quia sicut amor ciuilibus fundatur super virtutes acquisite, sic amor charitatis super virtutes infusas vt natę sunt ad beatitudinem perducere, sed ad illos qui no habent virtutes ciuiles & iam sunt in malitia obdurati adeo vt sint incurabiles est soluēda amicitia secundū Arist. 9. Ethic. ergo ad dānatos homines, vel angelos qui sunt totaliter obdurati nec reuertī possūt ad statum virtuosę vitę & supernaturalis no est habendus amor charitatis.

8. Ad primū arg. dicendum q Deus diligit omnia volendo oibus aliqod bonū, sed non bonū gratie vel gloriae in cuius cōmunicatione fundatur amor charitatis. Et ideo non debemus omnes ex charitate diligere, sed solum illos qui sunt capaces gratie & gloriae, nec in hoc diuertimus a forma dilectionis diuinę.

9. Ad secundum dicendum quod no est simile de fide quae pertinet ad cognitionē & de dilectione charitatis, quia cognitio potest se extendere ad omnia bona & mala, dilectio autem non nisi ad bona. Et dilectio charitatis non est nisi ad illos quibus bona gratie & gloriae sunt cōmunicabilia. Et hae sunt inter creaturas, solum rationales beate, vel in via existentes.

QUESTIO SECUNDA.

Vtrum homo ex charitate debeat diligere seipsum.

Thom. 2. 2. q. 25. ar. 4.

SECUNDO queritur vtrum homo ex charitate debeat diligere seipsum. Et arguitur q no, quia secundū Greg. in quadā homilia, charitas minus q inrer duos se haberi non potest, sed eiusdem ad seipsum no est realis dualitas, ergo eiusdem ad seipsum non est charitas.

2. Item nihil pertinens ad charitatem est vituperabile, sed amare semetipsum est vituperabile secundum illud. 2. Tim. 3. In nouissimis instabunt tēpora periculosa & erūt homines seipso amantes, ergo nullus potest seipsum ex charitate diligere.

3. Ad idem est quod. 1. Cor. 13. q charitas non querit quae sua sunt, sed diligere se est querere quae sua sunt. Cū diligere se sit velle bonum sibi, ergo nullus potest ex charitate diligere se.

4. IN CONTRARIUM est quod dicitur Leuit. 19. diliges amicū tuū sicut teipsum. Sed amicos diligimus ex charitate, ergo & nos ipsos.

5. RESPONSI O. Circa questionem istam videnda sunt duo. Prīmū est an aliquis seipsum possit ex charitate diligere. Secūdū est de numero diligendorū ex charitate quae ponuntur in littera an sufficienter assignetur.

6. QVANTVM ad primum aduertēdum est quod nullus dubitat an homo seipsum diligit. Cum enim dilige